

*Р.І. Сірко, канд. психол. наук, В.І. Слободяник, канд. психол. наук
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)*

АНАЛІЗ ОСОБИСТІСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КУРСАНТІВ РІЗНИХ РІВНІВ УСПІШНОСТІ У НАВЧАННІ

У статті висвітлено обґрунтування особистісних характеристик курсантів і стану успішності у навчанні. Показані зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на успішність курсантів. У статті здійснено огляд сучасного стану розвитку наукових понять про формування професійної особистості, розглянуто напрямки розвитку курсанта як майбутнього фахівця. Зазначено, що серед внутрішніх факторів особливо великий вплив на відповідний рівень успішності, має властивість нервової системи (наявність нейротизму, висока особистісна тривожність), акцентуації характеру, захисні механізми особистості.

Ключові слова: успішність, курсант, кореляція, акцентуація характеру, мотивація.

Вступ. Проблема професійної психологічної підготовки кадрів, робота яких пов'язана з постійним ризиком для їх здоров'я і життя та, які незабаром поповнять офіцерський склад територіальних підрозділів МНС України, є дуже гострою. Саме тому метою дослідження є вивчення суб'єктивних і об'єктивних чинників, які зумовлюють відповідний рівень навчання курсантів і їх реалізація у вищому навчальному закладі системи МНС України. Для цього використовувалася комплекс психодіагностичних методів: методика К.Леонгарда – визначення акцентуації характеру; методика Келермана-Плучека (захисні механізми); експрес-діагностика Айзенка – тип темпераменту та його властивості; БІАС – тест для визначення репрезентативних систем сприймання; дослідження об'єму короткочасної пам'яті та обсягу уваги; анкета, яка розроблена нами для визначення зовнішніх чинників: стиль та тип сімейного виховання; задоволеність стосунками у сім'ї та з друзями; наявність конфліктів з ними; чи є рідні брати та сестри та наявність чи відсутність почуття ревності до них тощо [5; 6].

Успішність навчання зумовлена як зовнішніми умовами, так і внутрішніми чинниками, які взаємодіють між собою. До зовнішніх умов відносяться: особливості курсантського колективу та особливості сімейного виховання. До внутрішніх умов: характеристики курсанта, як суб'єкта навчального процесу. У зв'язку з цим аналіз чинників успішності у навчанні враховує як соціально-психологічні явища сім'ї та колективу, так і саму особистість з усіма її характеристиками [1;4].

Основним завданням дослідження було вивчення психологічних характеристик особистості як зовнішніх, так і внутрішніх, які допомагають визначати успішність у навчанні. Для цього за вибіркою в цілому ми визначали два рівні успішності у навчанні (високий та низький). Специфіка дослідження визначалася тим, що в експерименті брали участь курсанти 5 курсу, які рік тому пройшли попередній відбір у навчанні і на 5 курс відбиралися лише курсанти з середнім та високим рівнем навчання, тому переважна більшість курсантів з низьким рівнем навчання були відсіяні попереднім відбором, який проводився минулого року, так що цим пояснюється високий рівень навчання по всій вибірці, саме тому ми поділили вибірку на 2 рівні з такими показниками: високий – середній бал успішності – 4,0-5,0 балів; низький – менше 4,0 балів.

Згідно з отриманими даними, по вибірці в цілому визначались: з високим рівнем навчання – 72,5% (45 чоловік з 62 осіб); з низьким – 27,5% (17 чоловік з 62 осіб).

Виходячи зі структури особистості Б.Г. Ананьєва, ми вивчали 2 групи особистісних характеристик, які визначають особливості успішності навчання курсантів.

До першого блоку відносилися властивості темпераменту курсанта та його характеру. З метою їх вивчення використовувалися методики Г. Айзенка та К. Леонгарда. Окрім того,

діагностувалися захисні механізми в ситуації конфлікту або загрози власному «Я». Аналізувалися також особливості пізнавальних процесів особистості, тип сприймання, обсяг уваги та об'єм короткочасної пам'яті [2].

Другий включає задоволеність курсантом взаємовідносин у групі та з друзями, його соціометричним статусом в системі відносин, особливостями сімейного виховання.

Для виділення основних характеристик, які впливають на рівень успішності використовувались статистичний, кореляційний та факторний аналізи, які проводились на основі 34 показників: захисний механізм реактивне утворення; заперечення реальності; заміна; регресія; компенсація; проєкція; витіснення; раціоналізація; гіпертимність; збудливість; емотивність; педантичність; тривожність; циклотимність; демонстративність; застрягаючість; дистимність; екзальтованість; екстраверсія; нейротизм; стиль сімейного виховання; тип сімейного виховання; перевага материнського чи батьківського виховання; наявність довірливих стосунків; задоволеність відносинами з друзями; задоволеність стосунками з батьками; наявність конфліктів з батьками; наявність конфліктів з братами чи сестрами; почуття ревності до сиблінгів; задоволеність стосунками з протилежною статтю; домінуючий тип сприймання; об'єм уваги; об'єм пам'яті; задоволеність спілкуванням з навчальною групою; мотив вибору професії.

Згідно з отриманими даними, в осіб з високим рівнем екстраверсії, які зорієнтовані більше на взаємодію з оточуючим світом, діагностуються кращі показники у навчанні. Так, екстраверсованих особистостей у групі високого рівня навчання зафіксовано 57,7% проти 47,05% низького рівня навчання. Це можна пояснити так: особи, які спрямовані на оточуючих, вміють спілкуватися, внаслідок цього задоволені взаємовідносинами, краще адаптуються та, в свою чергу, вміють краще пристосовуватися до змінних умов у навчанні.

Значні відмінності діагностовано (17,7% нейротизму у високого та 5,88% у низького рівня навчання) за шкалою нейротизму у осіб з високим рівнем нейротизму діагностовано нижчі показники у навчанні. На нашу думку, це пов'язано з особливістю у професійній діяльності. Оскільки у вищих навчальних закладах системи МНС України, поряд з навчальною діяльністю, є службова, де значну роль відіграє власне керування своїми емоційними станами, а власне люди з високим рівнем нейротизму відмічаються тривожністю, збудливістю, що негативно впливає під час службово-статутних відносин між керівниками та підлеглими.

Отримані цікаві результати щодо впливу типу темпераменту на успішність у навчанні. Так, у групи високого рівня навчання більше зафіксовані сангвінічні та флегматичні типи темпераменту. Це пов'язано з тим, що сангвініки доволі активні в діяльності, проте часто поверхневі у стосунках і не доводять справу до логічного завершення. Саме цим і пояснюється високий відсоток представників сангвіністичного типу темпераменту. У цій групі флегматики, внаслідок емоційної стриманості, показують хороші результати зі службової діяльності, оскільки вони мають хорошу стійкість до стресів, проте через малу активність в діяльності вони не проявляють своїх можливостей у навчальній діяльності.

Доволі високий відсоток у групі з низьким рівнем навчання осіб меланхолічного типу темпераменту. На нашу думку, це пов'язано з тим, що кожен п'ятий респондент відзначається високим рівнем тривожності, що характерне для меланхолічного типу темпераменту, і негативно впливає на службову діяльність, оскільки психічне напруження і почуття тривожності призводить до непередбачуваних наслідків. У той же час на меланхолічний тип темпераменту негативно впливають екзаменаційні стресові ситуації, вони не здатні до довготривалої роботи і потребують частого відпочинку

Значно впливають на рівень успішності у навчанні акцентуації характеру [2].

Зафіксовані значні відмінності у високого і низького рівня успішності в осіб зі збудливим, тривожним, демонстративним та дистимним типами.

Отримані результати інтерпретуються так: майже в кожного другого респондента 41,1% низького рівня успішності зафіксовані прояви збудливості нервової системи, емоційної нестійкості, дратівливості. Невміння керувати своїми емоційними станами, часті прояви

агресивності призводять до конфліктних ситуацій як у службовій діяльності, так і у навчанні, що в свою чергу знижує успішність. В той же час у групі високого рівня успішності зафіксовано 15,5% таких осіб.

У групі низького рівня навчання зафіксовані високі показники тривожності та дистимності. Так кожен шостий респондент з низьким рівнем успішності (17,6% проти 0% високого рівня успішності) виявляє ознаки тривожності, почуття провини, аутоагресивні тенденції. Постійна психічна напруженість, постійні страхи та очікування негативних подій як реальних, так і уявних, призводять до невротизації нервової системи, її виснаження, що негативно впливає на успішність особистості та її здатність справлятися з навчальним та службовим навантаженням. У групі високого рівня успішності не зафіксовано жодного респондента з показниками тривожності та лише 6,66% з показниками дистимності.

Значимі відмінності по гіпертивному (64,4% у високого рівня успішності та 64,7% у низького рівня успішності), емотивному (11,1% у високого рівня успішності та 11,7% у низького рівня успішності), педантичному (15,5% у високого рівня успішності та 11,7% у низького рівня успішності), циклотимному (15,5% у високого рівня успішності та 11,7% у низького рівня успішності), застрягаючому (0% у високого рівня успішності та 0% у низького рівня успішності) та екзальтованому (17,7% у високого рівня успішності та 11,7% у низького рівня успішності) типами. Найвищі піки діагностовано по гіпертивному типу.

Цікаві дані отримані щодо впливу демонстративних рис характеру на успішність навчання. Так, у осіб з проявами демонстративної акцентуації характеру набагато більше у групі високого рівня успішності (35,5% високий рівень успішності та 17,6% у низького рівня успішності). Це можливо пояснити, що основною потребою цих осіб є бажання бути в центрі уваги, а успішність у службі та навчанні якраз і сприймається як одна з можливостей виділитися.

Підводячи підсумок потрібно вказати, що деякі риси характеру негативно впливають на успішність (збудливість, дистимність та тривожність), у той же час як демонстративність, навпаки, заставляє досягати успіху.

До внутрішніх чинників, які впливають на рівень успішності відносяться також і захисні механізми, які в нашому дослідженні розглядалися за допомогою методики Келермана – Плучека [6].

Найбільші відмінності у домінуючих захисних механізмах виявлено за шкалами компенсації та проєкції. У курсантів високого рівня навчання більший відсоток - 17,64 % проти 5,88 % у групі низького рівня успішності діагностовано за шкалою компенсації. У групі низького рівня навчання робляться спроби виправлення неповноцінності чи негативних почуттів у травматичних ситуаціях. Проявляються певні особливості поведінки, зокрема установка на серйозну і методичну роботу, виправлення своїх недоліків, подолання труднощів, прагнення до оригінальності. У ситуаціях конфлікту можливі прояви агресивності, амбіційності.

У той же час у групі низького рівня успішності набагато вищі показники за шкалою проєкції: (17,64 % у низького рівня успішності та 13,33 % у високого рівня успішності). Це можна пояснити наступним чином: “проєкція” розвивається внаслідок стримання почуття неприйняття себе і оточуючих як результат емоційного відторгнення. При цьому оточуючим приписуються різноманітні негативні якості, що викликає такі прояви поведінки як гордість, самовдоволення, злопам'ятність, впевненість у ситуаціях конфлікту, що може проявлятися у підсвідомому відторгненні власних недоліків як позитивних рис, усвідомлення у своїй поведінці негативних проявів, проте пояснюючи, що це притаманне всім.

В обох групах - найбільші показники раціоналізації та заперечення реальності, при цьому раціоналізація виконує позитивну функцію, оскільки внаслідок підсвідомого потягу до раціонального пояснення власних мотивів і дій дає можливість реально оцінювати свої можливості та поставлені цілі, а також більш спокійно переживати ситуації невдачі.

У кожного другого респондента з вибірки в цілому зафіксований цей механізм психологічного захисту.

Заперечення реальності на відміну від раціоналізації виконує негативну функцію як для успішності курсанта так і для життєдіяльності в цілому.

Із зовнішніх чинників на успішність в навчальній діяльності найбільший впливає має тип сімейного виховання.

На гіпоопіку (відсутність контролю та емоційного зв'язку батьків і дітей) вказали 17,6 % опитуваних низького рівня успішності, у той же час як у групи високого рівня навчання не зафіксовано жодної такої відповіді. Отже відсутність тісних та теплих взаємостосунків з батьками призводить до того, що дитина представлена сама собі, часто не має контролю і відсутній позитивний приклад у навчанні, що не дає можливості сформуватися позитивно, вмотивувати себе до навчання. На гіперопіку власне занадто жорсткий контроль за дитиною, що не дає сформуватися самостійності, ініціативності, вказує 76,4 % опитуваних низького рівня успішності. У той же час у групі з високим рівнем навчання цей показник майже вдвічі менший. Як бачимо, гіпоопіка спричиняє легковажне ставлення до навчання, невміння планувати свою навчальну та службову діяльність, відсутність реалістичних цілей та переоцінку своїх можливостей та здібностей. Вищеперераховані властивості (гіперопіка та гіпоопіка) переважають у групі низького рівня успішності, що призводять до безвідповідального ставлення до навчання, нерегулярності вивчення дисциплін, праці "ривками", що і викликає низький рівень успішності.

Цікаві дані отримані щодо стилю сімейного виховання. Так, авторитарний стиль виховання зафіксований у кожного четвертого респондента з групи високого рівня успішності, в той же час як у групі низького рівня такий стиль відсутній взагалі. Ми інтерпретували це таким чином: діяльність військових формувань загалом характеризується перевагою авторитарного стилю керівництва, який подібний до жорсткого контролю дитини зі сторони батьків, несприйняття ініціативи та критики зі сторони дітей. Діти із сімей, де батьки відрізнялись авторитарністю, виступали "останньою інстанцією", курсанти легше адаптуються до умов діяльності.

У той же час майже всі респонденти групи низького рівня успішності вказали на демократичний стиль, де присутні довірливі взаємовідносини з батьками, повага до дитини, ставлення до неї як до рівної, поміркований контроль та схвалення її ініціативності. Це в свою чергу призводить до того, що дитина звикає до самостійності як у вчинках, так і в судженнях, що загалом є позитивним для особистості в цілому, проте у військових формуваннях, де домінує авторитарний стиль, спричиняє труднощі до адаптації, особливо до служби і таким чином викликає посередній рівень успішності.

Цікаві дані отримані ще до того, хто більше займався вихованням: мама, тато, бабусі чи дідусі. Згідно з аналітичними концепціями, материнський та батьківський стиль виховання суттєво різні. Мати любить дитину за те, що вона просто є, її любов, в більшості випадків, емоційна та вседозволяюча. Батько встановлює рамки дозволеності для дитини, любить її за те, якою вона є, чи відповідає вона його еталонам, чи ні. В ідеалі ці два види любові потрібні дитині, вони компенсують одне одного.

Згідно з нашими даними, суттєвої різниці у тих, хто займався вихованням і як це впливає на успішність у навчанні, не виявлено, проте є різниця, хто із сім'ї є найближчою людиною та порадиником у життєвих ситуаціях. Так, вдвічі частіше особи з низькою успішністю на запитання анкети: „До кого ви б прийшли порадитися про особисте”, вказали на батька. Можливо, це пояснюється тим, що батько більше акцентує увагу на виконанні службових обов'язків, а не на навчанні. У респондентів з високим рівнем успішності майже кожен шостий у відповіді на це питання вказав на друзів (з низьким рівнем навчання таких відповідей лише 5,88%). Це свідчить про кращі міжособистісні стосунки з ровесниками респондентів, які добре вчаться. Попри це задоволення своїми стосунками з батьками приблизно однаково: на наявність конфліктів в сім'ї вказують респонденти обох груп, проте особи високого рівня навчання (22,2%) вказують на наявність конфліктів саме з мамою, у той

же час як опитуванні низького рівня навчання не дали жодної такої відповіді. Можливо, починаючи зі школи, у більшості випадків виконанням домашніх завдань цікавиться мати, а батько (при його наявності) звертає увагу на дисципліну та вироблення морально-етичних норм. Як ми вже вказували вище, мати більше звертає увагу на успішність у навчанні, саме тому конфлікти частіші і, завдяки вимогливості, успішність вища.

Розглянемо тепер вплив соціального середовища (навчальної групи, близьких друзів та протилежної статі на успішність у навчанні).

Згідно з нашою гіпотезою, на успішність у навчанні впливають не лише сімейні чинники, а й професійна діяльність і задоволеність відносинами в навчальній групі. Так, кожен другий респондент з низьким рівнем успішності вказав на незадоволеність спілкуванням у колективі. У той же час у осіб високого рівня навчання такі відповіді зустрічаються лише у кожного третього опитуваного. Як бачимо, успішність у навчанні і задоволеність спілкування в групі прямо пропорційна.

Також високий рівень задоволеності мають взаємовідносини з близькими друзями особи з високим рівнем успішності вдвічі більше задоволені. Проте у стосунках з протилежною статтю результати протилежні.

Кожен другий опитуваний, що добре вчиться вказує на незадоволеність стосунків з протилежною статтю. Можливо саме через незадоволеність у гендерних стосунках ці особи себе компенсують у навчанні і тим самим реалізують свій потенціал у навчальній діяльності. У той же час у групи низького рівня навчання незадоволені стосунками з протилежною статтю лише 6%. Стосунки з протилежною статтю, закоханість, переживання з цього приводу займають доволі багато часу і саме тому успішність у навчанні падає.

Виявлені суттєві відмінності і у мотивації майбутньої професії. Так, високо успішні респонденти на основні мотиви вибору професії вказували як на свідомий вибір – 53,3 %, та 17,7 % – батьківські традиції, а у осіб низького рівня успішності основними мотивами була випадковість – 58,8 %, та економічні умови – 23,5 %. Це свідчить про те, що у особистостей з високим рівнем успішності переважає внутрішня мотивація до діяльності, вони більш свідомо підходять до вибору професії, враховують свої здібності та можливості і в подальшому планують працювати за обраним видом діяльності. У низько успішних осіб переважає зовнішня мотивація (економічні умови, престиж) і часто професію вибирають випадково, не враховуючи ні своїх здібностей, ні бажань.

При обробці експериментальних даних застосовувався кореляційний аналіз. Існуюча процедура кореляційного аналізу дозволила виділити ступінь значущості зв'язку, встановити міру та напрям впливу однієї з ознак (X) на результуючу (Y). Розглянемо кореляційні зв'язки, які виділені на групі високого рівня успішності на 0,05% рівні значимості ($p < 0,05$) виділяється одна плеяда, де є зв'язки з успішним навчанням. З низьким рівнем нейротизму, з демонстративністю, заміщенням, регресією, високим об'ємом уваги, при цьому регресія є з від'ємним знаком.

Проаналізуємо більш детально основні кореляційні зв'язки на високому рівні успішності.

Успішність у навчанні перш за все пов'язана з домінуючим механізмом психологічного захисту, таким як заміна ($r = 0,33$), що свідчить про здатність людини замінити нереалізовані потреби або неуспішну діяльність на інший вид діяльності або більш реальні потреби. Це дає змогу людині часто обертати гнів не на себе, а на інших, що зберігає самооцінку або обставини, а також, в свою чергу, впливає на досягнення успіху у навчанні.

Виявлений також зв'язок високого рівня успішності з регресією, при цьому з від'ємним знаком ($r = -0,29$). Це свідчить про відсутність регресії як захисного механізму у осіб з високим рівнем навчання. Ці особи у ситуаціях конфлікту не проявляють інфантильності, нездатності прийняти самостійного рішення, що є характерним для регресії.

Існує зв'язок високого рівня успішності з акцентуацією особистості по демонстративному типу ($r = 0,33$). Для осіб демонстративного типу провідною потребою є бажання бути в центрі уваги, а високі показники у навчанні якраз і дають можливість виділятися з загальної маси.

Допомагає у навчанні і високий об'єм уваги ($r = 0,30$), що дає здатність успішно засвоювати новий навчальний матеріал. На навчальну і особливо на службову діяльність впливають також особливості нервової системи. Так, низький рівень нейротизму ($r = 0,29$) корелює з високим рівнем успішності. Людина, у якої діагностується низький рівень нейротизму, здатна до самоконтролю та керування своїми емоціями, що особливо важливо під час виконання службових обов'язків.

Розглянемо тепер кореляційні зв'язки на низькому рівні успішності. На статистично-значущому рівні $P=0,05\%$ зафіксовано 6 зв'язків, при чому 3 з них – з від'ємним знаком.

Низький рівень навчання найбільш сильно корелює з акцентуаціями характеру, такими як екзальтованість, циклотимність, збудливість. При цьому екзальтованість ($r = -0,57$) та циклотимність ($r = -0,40$) (від'ємний знак, свідчить про їх відсутність), показник екзальтації, значить свідчить про нездатність захоплюватися діяльністю.

Знижує рівень успішності і збудливість ($r = 0,54$) як особистісна риса та високий рівень нейротизму ($r = -0,45$) як властивість нервової системи. Ці риси детермінують такі прояви поведінки як нездатність стримати свої емоції, імпульсивність, що негативно впливає на особистісні характеристики, (стосунки та адаптацію), а звідси і на успішність у службовій та навчальній діяльності.

Значний зв'язок низького рівня успішності виявлений з усвідомленістю вибору професії (№ 36, $r = 0,48$). Курсанти, які вибрали професію за рекомендацією батьків або знайомих не мають внутрішньої мотивації до навчання і тому показують значно нижчий рівень успішності.

Знижує рівень успішності і наявність такого захисного механізму як регресія (№ 4, $r = 0,41$), це свідчить про перехід на дитячу форму поведінки в ситуації конфлікту, не здатність реально оцінити свої негативні та позитивні сторони, потребу у підтримці і стимуляції оточуючих у стресових ситуаціях.

Висновки. Підводячи підсумки зупинимося на найбільш важливих моментах: по-перше, здійснено огляд сучасного стану розвитку наукових понять про формування професійної особистості, розглянуті напрямки розвитку курсанта як майбутнього фахівця. Подано аналіз факторів, що впливають на успішність у навчанні і службовій діяльності, по-друге, проведено емпіричне дослідження успішності навчання у курсантів 5 – го курсу, виділений високий (72,5 % осіб) та низький рівні успішності (27,5 % осіб).

Визначено, що на успішність у навчальній діяльності особистості впливають такі зовнішні фактори: стиль виховання в сім'ї (гіпер або гіпоопіка батьків); близькі стосунки з матір'ю або з татом (материнський або батьківський тип виховання); задоволеність взаємовідносинами в навчальній групі, з друзями та особами протилежної статі.

Серед внутрішніх факторів особливо великий вплив на відповідний рівень успішності, особливо великий вплив має властивість нервової системи (наявність нейротизму, висока особистісна тривожність), акцентуації характеру, захисні механізми особистості.

Список літератури:

1. Балобанова Л.М. Категория нормы в психологии студенческого возраста (теоретико-методологический аспект). – Харьков: Консум, 1999. – 240 с.
2. Зайцева І.В. Мотивація учіння студентів: Монографія / за ред. П.Г. Лузана. – Ірпінь, 2006. – 191с.
3. Залученова Е.А. Самооценка в деятельности студентов / НИИ высшего образования; (Содержание, формы и методы обучения в высшей школе; Обзор информации; Вып. I). – М., 1992. – 52 с.
4. Левківська Г.П. Адаптація першокурсників в умовах вищого навчального закладу: Навч. посібник для вищ. навч. закладів.

5. Пинаева С.Е. Личностное и профессиональное развитие в период зрелости / С. Е. Пинаева, Н. В. Андреев // Вопросы психологии. – 1996. – № 2. – С. 3-10.

6. Хьелл Л. Теории личности (Основные положения, исследования и применение) / Л. Хьелл, Д. Зиглер – СПб.: Питер /Ком, 1999. – 608 с.

Р.И. Сирко, В.И. Слободяник

АНАЛИЗ ЛИЧНОСТНЫХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК КУРСАНТОВ РАЗНЫХ УРОВНЕЙ УСПЕВАЕМОСТИ В УЧЕБЕ

В статье отражено обоснование личностных характеристик курсантов и состояния успеваемости в учебе. Показаны внешние и внутренние факторы, которые влияют на успеваемость курсантов. В статье осуществлен обзор современного состояния развития научных понятий о формировании профессиональной личности, рассмотрены направления развития курсанта как будущего специалиста. Отмечено, что среди внутренних факторов особенно большое влияние на соответствующий уровень успеваемости личности большое влияние имеет свойство нервной системы (наличие нейротизма, высокая личностная тревожность), акцентуации характера, защитные механизмы личности.

Ключевые слова: успеваемость, курсант, корреляция, акцентуация характера, мотивация.

R.I. Sirko, V.I. Slobodyanyk

ANALYSIS OF PERSONALITY PSYCHOLOGICAL DESCRIPTIONS OF STUDENTS OF DIFFERENT LEVELS OF PROGRESS IN STUDIES

In the article the ground of personality descriptions of students and state of progress reflected in studies. External and internal factors which influence on progress of students are shown. In the article the review of modern development of scientific concepts status is carried out about forming of professional personality, considered directions of development of student as a future specialist. It is marked that among interna factors especially large influence on the proper level of progress, the especially large influencing is a characteristic of the nervous system (presence of нейротизму, high personality anxiety), character accentuation, protective mechanisms of personality.

Keywords: progress, student, correlation, character accentuation, motivation.

